

A mágikus gondolatok éve

Joan Didion

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2017

1.

Gyorsan változik az élet.

Egy pillanat alatt megváltozik az élet.

*Leül az ember vacsorázni, és amit addig az életének
vélt, egyszerre véget ér.*

Az önsajnálattal problematikája.

Ezek az első szavak, amelyeket leírtam, miután megtörtént. A számítógépen a Microsoft Word-fájl („*Jegyzetek a változásról.doc*”) módosításának dátumánál ez áll: 2004. május 20., 23:11, ez azonban csak azt az időpontot jelzi, amikor megnyitottam a dokumentumot, majd automatikusan rákattintottam a „mentés” gombra, mielőtt ismét bezártam volna. Májusban nem módosítottam a fájlt. Azóta, hogy 2004 januárjában, két vagy három nappal a történetek után leírtam a fentieket, nem módosítottam a fájlt.

Nagyon sokáig semmi mást sem írtam.

Egy pillanat alatt megváltozik az élet.

Egy szokványos pillanat.

Egy alkalommal, amikor megpróbáltam az emlékezetembe idézni, mit tartottam a legdöbbenetesebbnek abban, ami történt, fontolgattam, hogy kiegészítem a fentieket azzal: „*egy szokványos pillanat*”. Azonnal rájöttem, hogy semmi értelme odaírnom, hogy „szokványos”, mert úgysem fogom elfelejteni: állandóan ez a szó keringett a gondolataimban. Voltaképpen az eseményt megelőző történések szokványos természete gátlott meg abban, hogy elhiggyem, valóban megtörtént. Hogy elhiggyem, hogy átszűrjem magamon, hogy átadjam magam neki, és túllépjek rajta. Most már tudom, nem volt ebben semmi szokatlan, hiszen váratlan krízishelyzetekben mindnyájan felfigyelünk arra, hogy az elképzelhetetlennek tűnő esemény valójában milyen egyszerű, hétköznapi körülmények között zajlott le – az égbolt tiszta volt és kék, majd hirtelen lezuhant a repülő; intézzük a szokásos ügyeinket, aztán a következő pillanatban a kocsni lángokban áll a kanyarban; a gyerekek azoknál a hintáknál játszadoztak, ahol mindig is szoktak, amikor a repkényből előcsapódott a csörgőkígyó. „Hazafelé tartott a munkából. Boldog, sikeres és egészséges volt. Aztán egyszer csak nem volt többé” – olvastam egy pszichiátrián dolgozó nővér feljegyzésében, akinek a férje autóbalesetben halt meg. 1966-ban olyan emberekkel készítettem interjúkat, akik 1941. december 7-én Honolulu-ban éltek; Pearl Harbor kapcsán mindnyájan, kivétel nélkül, azzal kezdték a visszaemlékezésüket, hogy „szokványos vasárnap reggelnek indult”. „Szokvá-

nyos, gyönyörű szeptemberi napnak indult” – mondják az emberek, amikor arról a New York-i reggelről kérdezik őket, amikor az American Airlines 11-es és a United Airlines 175-ös járata a Világkereskedelmi Központ iker tornyaiba csapódott. Sőt a 9/11-re vonatkozó, hivatalos vizsgálati jelentés is ezzel a vitathatatlanul ténytudó, ugyanakkor elképesztő bevezetőszöveggel kezdődik: „2001. szeptember 11., kedd. Kellemes hőmérsékletű hajnal virradt az Egyesült Államok keleti részén, az ég csaknem felhőtlen volt.”

És aztán – vége. Az episzkopális temetési liturgia szerint: „Életünk közepén átölel minket a halál.” Később ráébredtem, hogy bizonyára újra meg újra elmondtam a történetek részleteit mindenkinek, aki az első néhány hétben megfordult a házban; az összes barátoknak és rokonnak, aki eljött, hogy enniválót hozzon, italokat keverjen vagy megterítsen az étkezőben, épp annyi főre, ahányan ebéd- vagy vacsoraidőben ott voltak. És persze elmondtam azoknak is, akik leszedték az asztalt, lefagyasztották a megmaradt ételt, beindították a mosogatógépet, és még akkor is ott nyüzsögtek az egyébként üres házukban – még nem tudtam az *én* házanként gondolni rá –, amikor már rég bevonultam a hálószobába (a *mi* hálószobánkba), és magamra zártam az ajtót. Bevonultam. A kanapén még mindig ott hevert az a hosszú, színehagyott frottírköntös, amit valamikor a hetvenes években vettünk Richard Carroll Beverly Hills-i férfiruhaüzletében. Az első néhány nappal és héttel kapcsolatban azok a pillanatok élnek bennem a legélénkebben, amikor minden átmenet nélkül úrrá lett rajtam a kimerültség. Nincs emlékem arról, hogy bárkinek is elmondtam volna

a részleteket, de kétségkívül megtettem, mert úgy tűnt, mindenki pontosan képben van. Felmerült bennem, hogy egymástól szedegették össze az információmorzsákat, de ezt nyomban el is vetettem, mert túlságosan is részletesen ismerték a történetet ahhoz, hogy felvetésem helytálló lehessen. Csak tőlem tudhatták.

Az is amellet szölt, hogy tőlem tudtak a történetekről, hogy egyikük verziója sem tartalmazott olyan részletet, amivel akkor ne tudtam volna szembenézni. Nem említették például a vértócsát, ami másnap reggelig a nappali padlóján maradt, egész addig, amíg Jose meg nem jött és fel nem takarította.

Jose, aki szinte családtag volt. Aki azt tervezte, hogy valamikor a nap folyamán, december 31-én, Las Vegasba repül, de mégsem utazott el. Jose, aki sírdogált, miközben reggel feltakarította a vértócsát. Amikor először közöltem vele, mi történt, nem is értette. Kétségkívül nem én voltam a legalkalmasabb arra, hogy elmondjam a történeteket, hiszen valahogy túlságosan hevenyészettre, túlságosan hiányosra sikeredett a verzióm, sőt a hanghordozásomban is volt valami, ami egyszerűen ellehetetlenítette a helyzet lényegének közvetítését.

Aznap reggel, mielőtt Jose megérkezett, felszedegtettem a földről a használt fecskendőket és EKG-elektrodákat, de a vértócsával képtelen voltam bármit is kezdeni.